

Nr 698

Av herr Pettersson, Karl, m. fl., *angående beskattningen av kraftverksanläggningar.*

(Lika lydande med motion nr 817 i Andra kammaren)

Norrlands inland har under en lång följd av år varit råvaruområde när det gäller träråvaror till industrier vid kusten, malm och trävaror för export, bränsle under avspärrningstider och haft stora älvar med bra fallhöjder för utbyggnad av vattenkraft. Då endast en obetydlig del av berörda företags vinstmedel återkommit till området, har följden blivit en besvärande kapitalavtappning. Därtill kommer att inom stora delar av Norrlands inland har strukturrationaliseringen inom skogs- och jordbruk förorsakat stora problem genom sysselsättningssvårigheter för den enskilde och vikande underlag för kommunerna. Inom området är också förekomsten av industri och annan företagsamhet ringa. Det statliga lokaliseringstödet har icke givit inlandet vad som förespeglades när stödformen infördes. Huvudparten av stödtåtgärderna inom norra stödområdet har gått till kustområdena. Det finns dock inom ett flertal inlandskommuner en sektor av företagsamhet med stora investeringar i anläggningar men med en mycket liten sysselsättningsgrad för arbetskraft och därmed liten skatteinkomst för berörda kommuner när det gäller beskattning av arbetsinkomster. Anläggningarna i fråga är kraftverk och kraftregleringsanläggningar.

Vid 1966 års inkomsttaxering fanns det exempelvis inom Jokkmokks kommun fem kraftverk med sammanlagda taxeringsvärden av 813 414 900 och en regleringsdamm med ett taxeringsvärde av 12 432 000 eller tillsammans taxeringsvärden om 825 846 900. Dessutom fanns kraftverk under byggnad för taxeringsvärden på över 200 miljoner kronor. Inom Stuguns kommun fanns tre kraftverk med taxeringsvärden på 165 592 000. Såväl kraftverks- som regleringsanläggningar finns i ett stort antal inom Norrlands inland med varierande taxeringsvärden. De flesta av dessa anläggningar äges av statens vattenfallsverk, vilket medför att kommunernas inkomster skattevägen från dessa statliga »industrier» blir mycket mindre än om de äges av enskilda kraftföretag. En förbättring inträdde vid 1966 års inkomsttaxering. Det var första året under en femtonårsperiod som statens vattenfallsverk redovisat överskott av kraftverksrörelse. Vid 1967 och 1968 års inkomsttaxeringar har åter rörelseöverskottet på kraftverksrörelse från statens vattenfallsverk kraftigt minskat i redovisade handlingar, varför inlandskommunerna erhållit lägre kommunalskatteintäkter från statens vattenfallsverk än vid 1966 års inkomsttaxering. Det är således stor skillnad på kommunernas intäkter från de två olika driftformerna.

Hjälta kraftverk inom Långsele kommun kan nämnas såsom enskilt ägt kraftföretag och dess redovisande av inkomst på kraftproduktionsrörelse kan jämföras med statens vattenfallsverks redovisning.

Vid 1966 års inkomsttaxering redovisade Hjälta kraftverk ett taxeringsvärde om 94 021 000 med en inkomst av kraftproduktionsrörelse till Långsele kommun på 7 352 680 eller 73 526:80 skattekrönor samt för fastighetsskatt till Långsele kommun 18 804:20 skattekrönor. Den för Hjälta kraftverk redovisade inkomsten av rörelse från kraftproduktion gav sålunda Långsele kommun 0:782 skattekrönor per 1 000 kr. taxeringsvärde. Den av statens vattenfallsverk vid 1966 års inkomsttaxering redovisade inkomsten av kraftproduktionsrörelse till de kommuner där kraftproduktion förekommer uppgår till 0:173 skattekrönor per 1 000 kr. taxeringsvärde. Fördelningen av inkomst från statens vattenfallsverks kraftproduktion har fördelats emellan kommunerna i förhållande till respektive kommuners taxeringsvärden från statens vattenfallsverks anläggningar inom kommunen. Vid framräkning av antalet skattekrönor från statens vattenfallsverks kraftproduktion enligt ovannämnda inkomst per skattekröna från Hjälta kraftverk inom Långsele kommun har som underlag tagits taxeringsvärden från i drift varande kraftverk inom Jokkmokks kommun. I beräkningen ingår således icke taxeringsvärden för vid 1965 års slut pågående kraftverksbyggnader och icke inom Jokkmokks kommun taxerad del av Suorvadammen. Motsvarande inkomstökningar skulle också komma reglerings- och närdistributionskommunerna till del vid en förändring av statens vattenfallsverks ränte- och avskrivningsavräkning för inkomster av kraftproduktionsrörelse i överensstämmelse med t. ex. redovisningen från Hjälta kraftverk. För att jämförande resultat skall uppnås, skall hänsyn tas enbart till rörelseresultatet för statens vattenfalls kraftproduktion från vattenkraftverk, således icke avskrivnings- och ränteberäkning för t. ex. atomkraftverk m. m.

Redovisning enligt 1966 års inkomsttaxering för statens vattenfallsverk och Hjälta kraftverk

Taxeringsvärden	Samtliga	Avgående	Kraftprod. tax.värde
Långsele kommun (Hjälta)	94 021 000	—	94 021 000
Jokkmokk kommun (Vattenfall)			
Kraftverk i drift 31/12-65	813 414 900		
Del i Sourvadammen	12 432 000	12 432 000	
Kraftverk under byggnad	202 706 000	202 706 000	
Övriga fastigheter	15 390 000	15 390 000	
	1 043 942 900	230 528 000	813 414 900
Stuguns kommun (Vattenfall)			
Kraftverk i drift 31/12 1965			165 592 000

Beräknad inkomst för statens vattenfallsverks kraftproduktion enligt Hjalta kraftverks redovisning av sådan inkomst:

Kommun	Tax. värden	Sk.kr./1 000	Antal skattekr.
Långsele (Hjalta)	94 021 000	0: 782	73 526: 80
Jokkmokk (Vattenfall)	813 414 900	0: 782	636 090
Stugun (Vattenfall)	165 592 000	0: 782	129 493

Enligt 1966 års inkomsttaxering hade statens vattenfallsverk redovisat för kraftproduktion inkomst av rörelse:

Kommun	Tax.värden	Sk.kr./1 000	Antal skattekr.
Jokkmokk	813 414 000	0: 173	140 780
Stugun	165 592 000	0: 173	28 660

Statens vattenfallsverks totala inkomsttaxering vid 1966 års inkomsttaxering:

Jokkmokk: utdebitering kommunen 11: 30, kyrkan 1: 10 = 12: 40/sk.kr.

Garantibelopp: 2 % å 1 043 942 900 = 20 878 858 =

208 788 skattekr. \times 12: 40/sk.kr. =

2 588 972

2 588 972

Kommunalskatt

Inkomst av rörelse:

Kraftproduktionsandel:

Kraftverk 14 078 017 = 140 780 sk.kr.

Suorvadammen 215 165 = 2 152 »

14 293 182 = 142 932 »

Närdistribution 173 937 = 1 739 »

14 467 119 = 144 671 sk.kr. \times 12: 40 =

Kommunalskatt

1 793 920

Summa kommunalskatt som erlades till Jokkmokks kommun enl.

1966 års taxering av statens vattenfallsverk

4 382 891

Statens vattenfallsverks totala inkomsttaxering vid 1966 års taxering under förutsättning att redovisning av kraftproduktionsrörelseöverskott redovisas i enlighet med Hjalta kraftverks redovisning med 0: 782 skattekr. per 1 000/taxeringsvärde:

Jokkmokk: Utdebitering = 12: 40/sk.kr.

Garantibelopp: samma som ovanstående

2 588 971

Inkomst av rörelse:

Kraftproduktionsandel:

Kraftverk 63 609 000 = 636 090 sk.kr.

Suorvadammen 972 545 = 9 725 »

64 581 545 = 645 815 »

Närdistribution 786 195 = 7 862 »

65 367 740 = 653 677 sk.kr. × 12: 40 =

Kommunalskatt

8 105 594

Summa kommunalskatt som skulle ha erlagts enligt 1966 års inkomsttaxering till Jokkmokks kommun av statens vattenfallsverk i det fall ränte- och avskrivningsberäkningar följt samma grunder som gällt för Hjalta kraftverk

10 694 565

Skillnad i kommunalskatteintäkter för Jokkmokks kommun enligt 1966 års inkomsttaxering:

Kommunalskatt enligt 1966 års taxering:

Enl. Hjalta kraftverks redovisning

10 694 565

Enl. statens vattenfallsverks redovisning

4 382 891

Skattebortfall för Jokkmokks kommun enl. 1966 års taxering

6 311 674

Jokkmokk hade erhållit följande skatteutjämningsbidrag för åren 1966 och 1967:

För år	Tillskott	Skatteutjämning	Extra skatteutj.	Summa
1966	1 004 400	107 774	130 000	1 242 174
1967	—	348 510	—	348 510

Slugun: Utdebitering 12: 50/sk.kr.

Garantibelopp: 2 % å 165 592 000 = 3 311 840

Antal skattekronor 33 118 × 12: 50/sk.kr. =

Kommunalskatt

413 975

Inkomst av rörelse:

Kraftproduktionsandel:

Kraftverk 2 866 182 = 28 662 sk.kr.

Närdistribution 1 618 = 16 »

2 867 800 = 28 678 sk.kr. × 12: 50 =

Kommunalskatt

358 475

Summa kommunalskatt som erlades till Stuguns kommun enl. 1966 års taxering av statens vattenfallsverk

772 450

Statens vattenfallsverks totala inkomsttaxering vid 1966 års taxering under förutsättning att redovisning av kraftproduktionsrörelseöverskott redovisats i enlighet med Hjalta kraftverks redovisning med 0: 782 skattekr. per 1 000/taxeringsvärde:

Stugun: Utdebitering 12: 50/sk.kr.

Garantibelopp: Samma som ovanstående

413 975

Inkomst av rörelse:

Kraftverk 12 956 613 = 129 493 sk.kr.

Närdistribution 7 313 = 73 »

12 956 613 = 129 566 sk.kr. × 12: 50 =

Kommunalskatt

1 619 575

Summa kommunalskatt som skulle ha erlagts enligt 1966 års inkomsttaxering till Stuguns kommun av statens vattenfallsverk i det fall ränte- och avskrivningsberäkningar följt samma grunder som gällt för Hjalta kraftverk

2 033 550

Skillnad i kommunalskatteintäkter för Stuguns kommun enligt 1966 års inkomsttaxering:

Kommunalskatt enl. 1966 års taxering:

Enl. Hjalta kraftverks redovisning

2 033 550

Enl. statens vattenfallsverks redovisning

772 450

Skattebortfall för Stuguns kommun enl. 1966 års taxering

1 261 100

Stuguns kommun har under åren 1966 och 1967 erhållit följande skatteutjämningsbidrag:

För år	Tillskott	Skatteutjämningsbidrag	Extra skatteutjämningsbidrag	Summa
1966	646 250	—	—	646 250
1967	489 392	13 544	20 000	522 936

De här redovisade exemplen från Jokkmokks och Stuguns kommuner ger motsvarande resultat i skatteintäkter i andra kraftverks-, reglerings- och närdistributionskommuner. Bland andra kommuner kan exempelvis nämnas Stensele kommun.

Stensele kommun skulle enligt Hjalta kraftverks redovisning erhållit i kommunalskatt från statens vattenfallsverk vid 1966 års taxering

6 410 488

Stensele erhöi i kommunalskatteintäkt från statens vattenfallsverk enligt 1966 års taxering

2 363 351

Skattebortfall för Stensele kommun enligt 1966 års taxering

4 047 137

Stensele kommun erhöi för år 1967 skatteutjämningsbidrag

Tillskott 2 357 640

Skatteutjämningsbidrag 175 533

Extra skatteutjämningsbidrag 20 000

2 553 173

När frågan om en rättvis kommunalbeskattning av statens vattenfallsverk föres på tal, sägs det att de berörda kommunerna erhåller ju stora

skatteutjämningsbidrag. Med anledning av här redovisade siffermaterial framstår det klart och tydligt att dessa kommuner årligen har gått miste om stora kommunalskatteintäkter även om hänsyn tas till utgående skatteutjämningsbidrag. Följande uppställning visar resultaten för de här åberopade tre kommunerna enligt 1966 års taxering.

Kommun	Skattebortfall	Erhållen skatteutjämning	Slutligt bortfall
Jokkmokk	6 311 674	348 510	5 963 164
Stugun	1 261 100	522 936	738 164
Stensele	4 047 137	2 553 173	1 493 964

Anförda exempel på den stora skillnaden i kommunal beskattning per 1 000 kr. taxeringsvärde mellan enskilt kraftverk och statliga kraftverk visar att produktionskommuner med statliga kraftverk starkt missgynnas genom nuvarande ränteberäkning och vinstredovisning av statens vattenfallsverk.

Bevillningsutskottet påpekar i sitt betänkande nr 56 av den 19 oktober 1967 över motionerna i riksdagen med nr I: 585 och II: 732 hösten 1967 att denna fråga varit uppe i riksdagen ett flertal gånger med beslut om utredningar som följd. Första gången frågan var uppe var vid 1928 års riksdag och då tillkallades år 1929 särskilda sakkunniga. Deras förslag överlämnades till 1936 års kommunalskatteutredning för att tas i övervägande vid fullgörande av beredningens uppdrag. 1944 års skattelagsakkunniga tog upp frågan på nytt sedan de fått i uppdrag att fortsätta kommunalskatteberedningens arbete. Skattelagsakkunniga utgick från den genomsnittliga skuldsättningen hos privata kraftverksföretag och lade fram vissa förslag, som så nära som möjligt skulle sammanfalla med vad som gällde för de privata företagen. 1944 års skattelagsakkunniga överlämnade förslaget till 1950 års skattelagsakkunniga för omprövning. Den 30 juni 1961 överlämnades ett betänkande med förslag angående den kommunala beskattningen av kraftverk. Skattelagsakkunnigas förslag rörande den här behandlade frågan har inte föranlett lagstiftningsåtgärder.

Frågan berördes i proposition nr 84 till 1963 års riksdag, vari föreslogs ändringar i fördelningen mellan kommuner av skatteunderlag som härrör från kraftverksrörelse. Finansministern framhöll då att frågan om Vattenfalls kommunalbeskattning kunde lösas utan ändring genom lagstiftning på sådant sätt att Vattenfall ändrade sina redovisningsprinciper. Någon sådan ändring har icke skett.

Vattenfalls redovisning för beräkning av kommunalskatt har vid tidigare tillfällen varit föremål för motioner i riksdagen utan att någon ändring av Vattenfalls avskrivnings- och gälldränteberäkning kommit till stånd.

Denna fråga är av mycket stor betydelse särskilt för Norrlands inlandskommuner. Dessa kommuner är avfolknings- och glesbygdskommuner med stora problem genom strukturomvandlingen inom de tidigare basnäringarna jord- och skogsbruk.

Som framgår av här redovisade exempel för Jokkmokks, Stuguns och Stensele kommuner förlorar kommunerna stora kommunalskatteintäkter på grund av denna olikhet i redovisningen från enskilt ägda kraftverk och statens vattenfallsverk. Förhållandet är lika i ett flertal andra inlandskommuner, där statens vattenfallsverk bedriver verksamhet. Utredning har verkställts enligt 1966 års inkomsttaxering beträffande kommunernas kommunalskattebortfall efter här ovan redovisade olika redovisningssystem. Vattenfall erlade detta år kommunalskatt med 23,6 milj. kr. Kommunalskatten skulle ha varit 62,3 milj. kr. i det fall statens vattenfallsverk erlagt kommunalskatt efter samma grunder som t. ex. Hjäлта kraftverk. Således har Norrlands inlandskommuner gått förlustig kommunalskatteintäkt enbart efter 1966 års inkomsttaxering på över 38 milj. kr.

I bevillningsutskottets betänkande nr 56 år 1967 sägs vidare att även om de bidrag i skatteutjämnande syfte, som dessa kraftproducerande kommuner numera kan erhålla enligt bestämmelserna i förordningen om skatteutjämning, är ägnade att åstadkomma en utjämning av de ekonomiska olikheterna och därigenom indirekt av skillnaderna i skattetryck mellan dessa och andra kommuner, är det inte uteslutet att skatteutjämningsbidragen stundom kan vara otillräckliga för att i skälig mån kompensera kraftverkskommunerna för det skattebortfall som kan bli följderna av statens gälldräntebereäkning. Utskottet säger vidare att utskottet i princip ansluter sig till det berättigade kravet på att ekonomisk jämställdhet så långt möjligt bör råda mellan konkurrerande statliga och privata kraftverksföretag.

Affärsverksutredningen har haft i uppdrag att utreda den ekonomiska målsättningen för de statliga affärsverkens pris- och taxesättningar. I direktiven för utredningen uttalades bl. a. att förräntningskravet för affärsverken bör anpassas till de normer som gäller för motsvarande verksamhetsgrenar inom den enskilda sektorn. Utredningen har också i sitt betänkande tagit upp dessa frågor. I sitt betänkande har däremot icke utredningen tagit ställning till frågan om de norrländska kraftproducerande kommunerna även i framtiden genom förlorade kommunalskatteintäkter skall vara med och bekosta såväl atomkraftverksexperiment som andra statens vattenfallsverks investeringar, vilka inte har något som helst samband med produktion av vattenkraft. Dessa investeringar och kostnader kommer även vid en omläggning av gälldränte- och avskrivningssystem för statens vattenfallsverk att nedbringa rörelseöverskotten vid vattenkraftanläggningarna i Norrlands inlands glesbygdskommuner.

Det kan betecknas som en rättvisesak att efter ungefär 40 års utredningar och förslag denna för Norrlands inlandskommuner så viktiga fråga kan lösas på ett sådant sätt att dessa kommuner kan få en skälig kommunalskatteinkomst av dessa »industrier». I det stora flertalet av dessa kommuner finns inte andra industrier eller stora möjligheter att skapa

förutsättningar för industriell verksamhet. En rättvis kommunalbeskattning av statens vattenfallsverks inkomster från vattenkraftverken skulle därför bidra till att delvis lösa frågan om service i dessa kommuner.

Statens vattenfallsverk bedriver omfattande annan verksamhet än kraftproduktion vid vattenkraftverk. I denna övriga verksamhet erfordras stora investeringar. Driftkostnader och i dem ingående ränte- och avskrivningsbelopp blir därför i nuvarande läge betydligt högre än för anläggningar av mera konventionell typ. Detta gäller i främsta hand atomkraftverken, som drivs ur experimentell synpunkt.

Denna för hela vårt land viktiga experimentverksamhet får dock icke medföra att de vattenkraftproducerande kommunerna — genom stora avskrivningar och höga räntekostnader i sådan experimentverksamhet — berövas rättmätiga kommunalskatteintäkter från statens vattenfallsverks vattenkraftverk.

Kan inte andra vägar nås för en rättvis kommunal beskattning av statens vattenfallsverks vattenkraftanläggningar, måste en schablonmässig beräkning av inkomst av rörelse vid statens vattenfallsverks vattenkraftverk ske, så att beskattningen överensstämmer med det utfall i kommunalskatt som enskilt ägda vattenkraftproducerande kraftverk ger berörda kommuner.

Med stöd av vad ovan anförts hemställas,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla att statens vattenfallsverks nuvarande redovisningsprinciper ändras så att de inom varje kommun belägna kraftverksanläggningarna separatredovisas och att avskrivnings- och ränteavdragsrätten skall följa för enskilda vattenkraftproducerande företag gällande principer vid såväl statlig som kommunal beskattning.

Stockholm den 28 januari 1969

Karl Pettersson (m)

Bertil Strandberg (m)

Gunvor Stenberg (m)